

Lietuvos žaliųjų judėjimas/
Lietuvos žemės draugai

Adresas: I.Kanto 6, Kaunas
Paštui: a/d 160, LT-44002 Kaunas
Registracijos kodas 190786269
Telefonas: 8-37 324241
Faksas: 8-37 324201
El.paštas: zalieji@zalieji.lt
Internetas: <http://www.zalieji.lt>
a/s Nr. LT967300010002240386
AB bankas "Swedbank", kodas 73000

Narysė tarptautinėse organizacijose: 1. Friends of the Earth International/FoEI 2. Coalition Clean Baltic/CCB
3. Central Eastern Europe Bankwatch Network/CEE BWN 4. Foundation of Environmental Education/FEE 5. INforSE

Aplinkos apsaugos agentūrai

2016-07-20, Nr.2015/07/20-1

DĖL ŽŪB „ŠIAURĖS BULIUS“ MĖSINIŲ GALVIJŲ (PRIEAUGLIO) ŪKIO REKONSTRUKCIJOS IR EKSPLOATACIJOS POVEIKIO APLINKAI VERTINIMO ATASKAITOS

Pakruojo rajono Klovainių miestelio bendruomenė kreipėsi į Lietuvos žaliųjų judėjimą (LŽJ), prašydama įvertinti ŽŪB „Šiaurės bulius“ planus smarkiai padidinti auginamų mėšinių galvijų skaičių (iki 2000 vienu metu). LŽJ išstudijavo UAB „Ekoverslas“ parengtą Poveikio aplinkai vertinimo (PAV) ataskaitą ir siūlo jos netvirtinti dėl žemiau išvardytų priežasčių.

Pirmiausia, LŽJ nuomone, šiam objektui turėtų būti parengtas ne paprastas, o strateginis poveikio aplinkai vertinimas, apimantis žymiai platesnę analizę nei ši. Galvijų kompleksas planuojamas praktiškai miestelio teritorijoje. Jame per metus užauginamų galvijų skaičius daugiau nei du kartus viršys paties miestelio gyventojų skaičių, o komplekse susidarančių atliekų kiekis prilygs didmiesčiui. Miestelio gyventojai turės kęsti nuolatinį sunkiasvorių mašinų transportą, kuriuo bus pervežami gyvuliai, pašarai, mėšlas ir vanduo. 25 tūkstančiai tonų mėšlo kasmet planuojama išbarstyti aplinkiniuose laukuose ir kiekvienas jų taps atskiru taršos židiniu. Žemės ūkio bendrovės savininkas iki šiol neturi tam reikiamo žemės ploto, tad kyla grėsmė, kad ji bus pertręšta. Vidurio Lietuvos gyventojai ir taip semia nitratus iš šulinių, tad grėsmė sveikatai tik didės. Klovainių geologinė situacija ypatinga tuo, kad požeminiai vandenys yra negiliai, įsiterpę tarp nelaidžių sluoksnių, todėl užteršimo atveju praktiškai neišsivalo. Toje pačioje Klovainių seniūnijoje šalia Palašmenio kaimo esantys Stipinų (D3st) vandeningieji sluoksniai yra vieni iš pagrindinių gėlo požeminio vandens šaltinių visam rajonui. Prieš 10 metų šioje seniūnijoje buvo planuojamas didelis kiaulių kompleksas ir Lietuvos žaliųjų judėjimas, kartu su vietos gyventojais laimėjo bylinėjimąsi su Šiaulių regiono aplinkos apsaugos departamentu, kuris nesutiko, kad minėtam objektui turėtų būti atliktas strateginis poveikio aplinkai vertinimas. 2011 metų rugsėjo 22 dieną Europos Teisingumo Teismas byloje C-295/10 priėmė sprendimą, kad pagal Direktyvą 2001/42/EB draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, kurioje bendrai ir neišnagrinėjus kiekvieno atvejo numatyta, kad strateginis poveikio aplinkai vertinimas neatliekamas, kai planų, taikomų nedideliuose plotuose vietiniu lygiu, sprendiniuose numatytas tik vienas ūkinės veiklos objektas. Po to Vyriausiasis administracinis teismas priėmė galutinę nutartį, kad strateginis poveikio aplinkai vertinimas dėl Klovainių seniūnijoje planuoto kiaulių komplekso turėjo būti atliktas, o LR Vyriausybė pakeitė savo nutarimą Nr. 967, kuriame atsirado galimybė rengti SPAV ir vienam objektui. Todėl Aplinkos apsaugos agentūrai, kaip atsakingai institucijai, siūlome paskelbti atranką dėl SPAV atlikimo ŽŪB „Šiaurės bulius“ planuojamos plėtos atžvilgiu.

UAB „Ekoverslas“, rengdamas PAV, galėjo vadovautis ir jau esančiu SPAV, kuris buvo parengtas 2011 metais studijai „Pakruojo rajono gyvulininkystės plėtra“. Nors ši studija nėra teritorijų planavimo dokumentas ir mes jau daug metų reikalaujame, kad būtų parengtas Gyvulininkystės plėtos specialusis planas, vis dėlto ji buvo suderinta su rajono bendruomenė, ypač Klovainių seniūnijos gyventojais, kuriems tuo metu gyvulininkystės kompleksų plėtos klausimas buvo aktualus kaip ir šandien. Minėtoje studijoje teritorija, kurioje numato plėstis ŽŪB „Šiaurės bulius“, nenumatyta gyvulininkystės plėtrai, o studijos SPAV aiškiai ir nedviprasmiškai parašyta, kad reikia vengti bet kokio esamų gyvulininkystės kompleksų stambinimo.

Pakruojo rajono bendrajame plane, kurio UAB „Ekoverslas“ taip pat neskaitė, Klovainiai ir jų apylinkės numatytos kaip viešojo turizmo, paslaugų ir pramoninė (dolomito gavyba) zona. Išekspluatuotų dolomito karjerų plotuose numatyti pramogų kompleksai, sporto įrenginiai, viešojo naudojimo želdynai, viešbučiai, poilsio namai, viešojo maitinimo įstaigos, kiti poilsio ir turizmo

objektai. Bendrojo plano sprendiniuose Klovainių miesteliui suteiktas rajoninės reikšmės turizmo aptarnavimo centras. Pro čia praeina turizmo trasa „Vidurio Lietuvos parkų žiedas“, maršrutas „Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys“, „Vėjo malūnų kelias“. Klovainio seniūniją kerta planuojama nacionalinė dviračių trasa. Viso to PAV ataskaitoje nėra.

Jeigu ŽŪB „Šiaurės bulius“ planuotų statyti biodujų jėgainę (juk numato pasinaudoti ES parama), kurioje visas mėšlas būtų perdirbtas į energiją, kuria galima būtų aprūpinti visą miestelį, ir mikrobiologiškai saugią bei paklausią trąšą (kompostą), būtų nauda ir aplinkai, ir vietos gyventojams, ir verslui. Deja, einama pačiu paprasčiausiu greito pelno keliu, neatsižvelgiant į kiekvieno piliečio teisę gyventi sveikoje ir švarioje aplinkoje. Susidaro įspūdis, kad ši PAV ataskaita yra apie nieką, nes nėra aišku ne tik, kur bus padėtas visas mėšlas, bet ir kaip bus naudojamas vanduo, kurio reikės mažiausiai 60 tonų per dieną. Ataskaitoje teigiama, kad komplekso teritorijoje bus daromas gruntinis gręžinys, nors gręžinys jau yra padarytas, be jokių leidimų ir poveikio aplinkai įvertinimo, ir dėl to bendruomenė jau yra apskundusi bendrovę Pakruojo rajono aplinkos apsaugos agentūrai.

Patys svarbiausi PAV ataskaitos skyriai, kuriuose turėtų būti nagrinėjamos žalingo poveikio aplinkai sumažinimo priemonės, yra trumpučiai ir nieko nepasiūlantys.

Pavyzdžiui, poveikio biologinei įvairovei ataskaitos rengėjai apskritai nemato, nors bus išbarstoma po 25 000 tonas mėšlo per metus. Iš tikrųjų pertreštų dirvų azotas lengvai migruoja į gruntinius vandenis ir sukelia visą eilę pakitimų vandenų ekosistemose – didėja eutrofizacija, nyksta varliagyviai ir kita svarų vandenį mėgstanti fauna, pačiame dirvožemyje gali imti trūkti deguonies (hipoksija). Profesorius hab. dr. Gedimino Staugaičio duomenimis, per praėjusius metus, kuomet nebuvo didelio įšalo, pavasarį iš kiekvieno hektaro buvo išplauta vidutiniškai 10 kg azoto (šalia gyvulininkystės kompleksų kelis kartus daugiau), o imant visą Lietuvą susidarytų 1500 sunkvežimių pakrautų amonio salietra – būtent tokiu kiekiu kasmet „patręšiami“ mūsų ežerai ir upės. Naivu, galvoti, kad tai neturi įtakos biologinei įvairovei.

Nepastebi ataskaitos rengėjai ir galimo nekilnojamo turto nuvertėjimo, nors dėl to nesikreipė į jokių turto vertintojus. Atvirkščiai, teigia, kad šis kompleksas turės teigiamos įtakos ekonominiams rodikliams. Ekonominius rodiklius kuria visa visuomenė, o ne tie 15 žmonių, kurie bus įdarbinti kenksmingomis sveikatai sąlygomis. Ir jeigu visuomenė yra prieš tokius objektus, o atsakingos institucijos į tai nereaguoja, gyventojams nieko kito nelieka kaip apleisti ir taip sparčiai tuštėjančią provinciją.

Ataskaitos rengėjai mano, kad kompleksas neturės įtakos ir gyventojų sveikatai, nors rašo, kad ventilacija tvartuose bus atvira ir jos tikslas - pašalinti perteklinę šilumą ir drėgmę, mikroorganizmus, dulkes ir dujas. Kur pašalinti? Gyventojams ant galvų ir jų kiemuose? Vilniaus universiteto profesorius Algirdas Baubinas, daug metų tyrinėjęs stambių gyvulininkystės kompleksų poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai, teigė, kad aplink tokius objektus teršalai ir žalingi mikroorganizmai pasklinda kelių kilometrų spinduliu, ką, beje, nesunku ir užuosti. Kadangi tokio dydžio kompleksuose neišvengiamai naudojami antibiotikai arba antibiotinį poveikį turintys medikamentai (nors PAV ataskaitoje apie juos ir neužsimenama) neišvengiamai susidaro epidemiologinė aplinka, pilna antibiotikams atsparumą įgijusių mikroorganizmų. Biodujų reaktoriuose jie galėtų būti sunaikinti, bet ataskaitos rengėjai tokios alternatyvos net nesiūlo. Vietoje to teigia, kad esant nulinei alternatyvai, t.y. nepatvirtinus komplekso plėtros, ferma ir liks apleista, griūvanti, kelianti pavojų praeiviams ir darbuotojams. Jei iš tikrųjų šiuo metu UAB „Šiaurės bulius“ pastatų būklė yra avarinė, jie turėtų nedelsiant nutraukti jų eksploatavimą.

Apskritai imant PAV ataskaita padaryta labai neprofesionaliai, joje pilna klaidų, visai nenagrinėti rajono savivaldybės parengti dokumentai, vietoje jų cituojami tokie neesminiai šaltiniai, kaip Vyriausybės programa, nemokslinių žurnalų straipsniai, matosi, kad pritempiama prie užsakovo reikalavimų, todėl nutylimas realus planuojamos veiklos poveikis aplinkai ir sveikatai.

Todėl prašome netvirtinti tokios PAV ataskaitos ir vietoje jos pradėti procedūras dėl strateginio poveikio aplinkai vertinimo.

Pagarbiai,

LŽJ Tarybos narys, gamtininkas

Andrejus Gaidamavičius